

עלון תורני

עלון תורני שבועי בעניני אגדה והלכה אקטואלית

האזינו - שובה

מפסיקין:	קובלנקה:	לונדון:	פריז:	ניו יורק:	ת"א:	ב"ש:	חיפה:	י-ם:	כניסת השבת:
שובה ישראל	19:52	18:22	19:12	18:27	18:12	18:13	18:04	17:55	צאת השבת:
	20:57	19:37	20:25	19:25	19:08	19:08	19:07	19:06	ר"ת:
	20:33	20:01	21:52	20:57	19:44	19:44	19:45	19:46	

חכמת שלמה

לקח ולימוד מן הפרשה על פי שיעורו של מו"ר הראש"ל הגר"ש עמאר שליט"א רבה של ירושלים

השבת שלפנינו היא הנקראת 'שבת שובה' וכמו שפותחת הפטרת השבת 'שובה ישראל עד ה' א-להיך', אמרו רבותינו 'גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד' אין טובה גדולה מהטובה שעשה עמנו הקב"ה שנתן לנו את מצוות התשובה. אצל כל העמים והגוים אם אדם חטא ועומד למשפט ואומר שהוא לא יחטא עוד, אז מתחשבים בזה לעתיד אבל על מה שהוא חטא הוא צריך לשלם. אין מושג כזה שבגלל שמהיום והלאה הוא לא ישוב לחטא או ימחלו ויוותרו לו על מה שהוא עשה. גם אנחנו כאן עושים חטאים ומקבלים עלינו לשוב לכאורה זה אמור להועיל לנו רק מכאן ולהבא, אך לא כך קבע הקב"ה, אלא מיום שאדם קיבל על עצמו קבלה מוחלטת ונחרצת שיותר הוא לא יחטא מוחלים לו על כל מה שהוא עשה.

אומר הנביא ישעיה "השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם" ומסביר האלשיך הקדוש, שבגד שהתלכלך ורוחצים אותו הוא אמנם נקי אבל הוא לא יכול להיות חדש ואילו אדם שחטא ועשה נקיון דהיינו תשובה הוא לא נקרא אדם מכובס אלא חדש, זהו "חדש ימינו כקדם" שהאדם חוזר להיות חדש ממש כמו קודם החטא, ולא זו בלבד אלא שאם הוא עשה תשובה מאהבה אפילו הזדונות נהפכים לו לזכויות. אלו דברים שאין להם הבנה בעולמנו אך זה מחסדי ה' הנאמנים שמאבתו אותנו הקדים וברא את התשובה לפני שהוא ברא את העולם כיון שהוא יודע את נפש האדם ויודע אשר אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ומה יהיה עליו אם יחטא, הלא הוא לא יוכל להתקיים והרי הקב"ה חפץ בקיומו של עולם, על כן הוא הקדים את התשובה ומכח התשובה אנו מתקיימים וכמ"ש "חי אני נאום ה' אם אחפץ במות המת כי אם בשובו מדרכו וחייה" אומר הנביא יחזקאל שה' לא רוצה שהאדם ימות, אך איך הוא יחיה - "בשובו מדרכו", כיון שהתשובה היא מחייה את האדם, ועל כן אני לא חפץ במיתתו כיון שיש לו אפשרות לשוב ולהיות חדש ממש. אם לא היה את האפשרות לשוב אזי 'נפש החוטא היא תמות', ועכשיו שניתנה לנו המתנה היקרה והגדולה הזו לא נתפוס אותה בכל כוחנו? לא נשמח ונרקוד על ההזדמנות הזו בכל כוחנו לקיים אותה?

והתשובה היא צריכה להיות תשובה אמיתית, קודם כל האדם צריך להכיר בחטאו ומתודה עליו ואח"כ צריכה להיות חרטה על העבר "פליגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך", ונוסף על כך האדם צריך לקבל על עצמו שלא ישוב עוד לאותו עוון וכמו שאומר הרמב"ם עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לאותו עוון, שהקבלה תהיה קבלה אמיתית בלב שלם ובהחלטיות שלא יחטא עוד ואזי מיד השם כותב אותו לחיים טובים ולשלום והאדם קונה את החיים שלו.

הארז"ל אומר שבשבוע שבין שני הימים של ראש השנה לבין יום כיפור כל יום הוא מתקן את כל הימים שכנגדו בכל השנה כולה, ואם נקדש את שבת שובה כראוי ונרבה באהבת איש את רעהו אנו נתקן את כל שבתות השנה וכך העניין לגבי יום שיש וכל יום ויום, על כן ננצל את ההזדמנות הזו והקב"ה יקרבו לאהבתו ויראתו ונכתב ונחתם כולנו בספר החיים והשלום אמן.

יוצא לאור ע"י 'המכון למצוות התלויות בארץ'

בראשות הגאון רבי שניאור ז. רווח שליט"א.

רבי עקיבא 4 אלעד. טל: 03-9030580 פקס: 03-9030891

מייל: m.torani@macon.co.il אתר המכון: hamachon.co.il

עורך: הרב יחיאל רווח שליט"א.

דבר ה' זו הלכה

מעובד מתוך ספרי הגרש"ז רווח שליט"א ראש המכון

אתרוגים כלתי מורכבים ששינו את צורתם ודעת המומחים שזה מפני האבקת הדבורים

הנה נפוש מאד בגידולים החקלאיים ואפילו בין מגדלי האתרוגים ששמים כוורות מיוחדות על מנת שהדבורים יאביקו את הפירות כולל באתרוגים וזה בדוק ומנוסה. ובמבט ראשון נראה ברור שאם אין זה אלא מהדבורים זה מותר כיון שאין זה דבר שצומח אלא מיפה ומטיב האילן, וכמ"ש בחזו"א הל' כלאים (ס"ב אות ט"ז בדה"ה) שכתב וז"ל אם מרכיב דבר שאין צומח אלא שהוא נבלע באילן ומטיב צמיחת האילן מותר, עכ"ל.

ובסוף הספר כשרות ארבעת המינים כתב שהיום גילו במעבדה שכמעט כל האתרוגים יש בהם מן הלימון כיון שהדבורים מעבירים מעצי הלימון לאתרוג. וכתב שם בשם הגרש"ז אורבך שיש להכשיר בזה לכתחילה משום שאין כאן שני מינים משום שהאבקה אין בה כח להצמיח מעצמה ואין להם שם מין. וממילא יש להתיר אפי' להזריק לפרח האתרוג מין מלימון וכדו' ולא יהיה ע"ז דין מורכב, ומ"מ רואים אנו משם שיש להתיר לכתחילה משום האי חששא דדבורים ואפי' שבאתרוג יש גם מן הלימון וכדו'.

ובמק"א בספר מנחת שלמה משמע שאוסר בגוונא של הזרקה וכיו"ב אלא שמכל מקום היינו לגבי הזרקה בפועל לפרח האתרוג, אולם הנעשה מאליו ע"י דבורים העושים זאת בטבע שטבע בהם הקב"ה לכאורה אין כל מקום לאסור, מדין כלאים עד שנחייב את האדם לעשות מניעה שלא יבואו דבורים שברגליהם דבוקים עם אבקה מפרחים של מין אחר.

והנה לענין דין כלאים כבר העלה להלכה מו"ר הגר"ש שמ"ע שליט"א בספרו שו"ת כרם שלמה שאין בזה איסור כלאים ומותר להחזיר גנים ממין אחד למין אחר, דבכל כלאים שאסרה תורה הוא באופן ובצורה של כלאים ולא בעירוב אבקה או גנים, שאינם ראויים להצמיח לבדם. אך עדיין אפשר שאין הכוונה אלא מדין כלאים, אך עדיין אפשר שלגבי אתרוג זה יהיה אסור שלא זה האתרוג שאמרה תורה.

ולפי"ז לכאורה אם הדבר אסור מחמת השינוי, כיצד נשתמש באתרוגים היום למצוה אחר שהמומחים גילו שבכל האתרוגים יש מין לימון הנוצר מחמת האבקת הדבורים, וכפי שציין בספר כשרות ארבעת המינים, והרי זה לא האתרוג שאמרה תורה? ואמנם בסתמא לא נוכל לאסור, אך אם בבירור אנו רואים בעינו שיש דבורים בשטח שמעבירים ומאביקים מעצי הלימון הסמוכים אל פרחי האתרוג, וק"ו אם רואים שינוי שהאתרוג הפך ושינה צורתו מצורתו המקורית עד שנראה כמורכב, והמומחים אומרים שזה עבודת הדבורים שהאביקו מעץ הלימון הסמוך, יהיה אסור אף אם זה אינו אלא מחמת הדבורים בלבד. ואף שמדין כלאים יהיה מותר מ"מ זה לא מין אתרוג שעליו דברה תורה.

וידידי הגרמ"מ קארפ שליט"א אמר לי שהוא שאל שאלה זו קמיה מו"ר הגרש"א ואמר לו שיש להחמיר בהאבקת דבורים באתרוג מפי שינוי האתרוג שעליו אמרה תורה. ולמעשה אני נבוכ בשאלה זו, והדבר צריך הכרע של גדולי ופוסקי הדור הלכה למעשה בזה. שלכאורה דבר זה נפוץ בין החקלאים, ובפרט כאלה שלכתחילה שמים כוורות בשטחי האתרוגים.

וחשוב לציין שכבר בפוסקים נזכר שאף אם אין מעשה איסור בהרכבה אינו קשור למצוות האתרוג, וכ"כ בשו"ת שבות יעקב (ח"א או"ח ס"ו לו) שאף אם לענין כלאים הלימון והאתרוג מין אחד הם, אעפ"כ פסול הלימון למצוות אתרוג ואינו בכלל פרי עץ הדר שאמרה תורה. וכן הוא להדיא בחזו"א כלאים (ס"ב א"ס ק"ט),

ובכל אופן יש לציין שלכאורה אם באתרוג שלפנינו הלכו סימני האתרוג וכעת יש בו סימני מורכב ממש, ובעיקר הסימן המובהק מדאורייתא [כלשון החתם סופר או"ח ס"ו ר"ן] שהוא הקליפה העבה, ואזי הוא נקרא פרי ונעצו [=קליפתו, לפי ביאור הכפ"ת סוכה ל"ה ע"א] - שווין. לכאורה לאו נ"מ כיצד זה נעשה דהרי לא אתרוג לפנינו ואין לקחתו למצווה.

[שו"ת שש משור ח"א או"ח סימן יב]

מעשה אבות

רבינו דוד צבאח – י' תשרי תרי"ח

רבינו גדל בעיר תהילה מראשש ולמד לפני כמאה"ר שלמה אסבאג וכמאה"ר מוסא בן דוד אוהיון שהיו גדולי הדור. רבינו היה גדול בדורו והיה ידוע בחכמתו הגדולה וכך כותב עליו אחד מגדולי מראשש הדיין המובהק כמאה"ר יוסף אזולאס זצ"ל "הרב הגדול כמאה"ר דוד צבאח זלה"ה וכו' דנהירין ליה שבילי דנהר דעה בהלכות איסור והיתר על יורה דעה גם מאיר נתיב באבן העזר... נוסף עוד חשן משפט על לבו אחד דיני ממונות דן ידיו עמו למעלה למשכיל ארח חיים ויגמול שקדים".

וכך כתב כמאה"ר יוסף נחמאס זלה"ה בשער ספר מורה צדק "הרב הגדול מעוז ומגדול סבא דמשפטים אב"ד ור"מ דק"ק מראקיש יע"א משנת חפצת"י מרנא ורבנא כקש"ת אשר שמו הטוב נודע בכל קצוי ארץ מלכא דיהודא מאן מלכי רבנן וליילה כיום יעיר ויהי בונה על עליונים מבקשים את רבי, צאי לך בעקבי אור גולל, אין גומרים עליו את ההלל, בכל התורה ודיניה אכל וטבח, ולו נאה כל השבח כמאה"ר אדונינו דוד המלך צבאח זלה"ה.

רבנו מצעירותו התחיל לכתוב את חידושי, התאריך הראשון שיש בספרו משכיל לדוד הוא שנת תקס"ה וגם ישנם חידושים שמזכיר בהם את החיד"א בברכת החיים באופן שנכתבו לפני שנת תקס"ו שהיא שנת פטירתו. רבינו היה מנהיג ומרא דאתרא בעוב"י מראשש ושפט את ישראל ארבעים שנה. הפס"ד עם התאריך הקדום ביותר שהגיע לידינו הוא משנת תק"פ בשו"ת פרדס רימונים.

הדיינים שרבו חותם עליהם בקביעות הם לפי סדר החתימות בדרך כלל מו"ה אברהם אסולין, מו"ה אברהם פינטו, רבנו, מו"ה מימון פינטו, מו"ה אלעזר חזן, מו"ה משה רוזלין, מו"ה רפאל מסעוד אבן מוחא. בשנת תקצ"ד אחר פטירת כמאה"ר אברהם פינטו היה רבנו לרבה ומנהיגה של עוב"י מראשש וסביבותיה.

רבינו היה מפורסם לחסידי קדישא ופרישא, זכה וגילו לו מן השמים רזין עלאין, וזו לשון רבינו "אמרו לי בחלום ליל שני של סדר בשלח שנת עשרה זהב לפ"ק [תקפ"ט] שפירוש פסוק זה על דרך הסוד הוא זה וכו' ולמחר ביום ב' ירדו גשמים לפי שהיו נעצרים כמה ימים ונענו כל החכמים יצ"ו ואמרו שבודאי רמזו בחלום שנעשה הזווג למעלה ומשום כך ירדו גשמים" ובמק"א "אמרו לי בחלום שנת רצון יראוי [תקע"ג] פירוש הפסוק הזה על דרך הסוד וכו'".

על מדת הענוה של רבינו כתב כמאה"ר מסעוד אבן מוחא זלה"ה בהספרו על רבינו "ענוה גדולה מכולם ולא מחזיק טיבותא לנפשיה שהרב היה עניו ביותר והיה מחשב עצמו שיש לו ראש והיה נמלך עם החכמים קודם שיחתום לשום פסק דין להגיר מה בפיהם, וזו עיקר ושורש למדת הענוה, כל העם עונים מקודש מקודש... מי לנו גדול ממושה דכמה מעלות טובות היו בו ולא שבחיה רחמנא אלא במדת הענוה ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו, שהלכה כמותו בכל מקום. אוי לה למדינת מראשש שאבדה כלי חמדתה, והיה משמח אלהים ואנשים.

רבינו חיבר חיבורים הרבה ורובם אבדו וזה מה שכתבו חכמי מראשש בהסכמתם לספר משכיל לדוד "מי יתן איפה וימצאו רוב ספרי חיבוריו היקרים שו"ת על ארבעה טורים מגיד מישרים ואשר צלל במים אדירים ובים התלמוד ובפוסקים ראשונים ואחרונים והעלה מימיו נאמנים ומאמרים יקרים על דרך הנגלה והנסתרים דברים עתיקים כולם מחמדים כולם ממתקים אשר שמענו שמעיהם ולא נודע איפה הם ויוחקו על משבח הדפוס לחלקם בישראל ולהעלותם על שולחן מלכים להשתעשע בהם"

חיבוריו שנדפסו: משכיל לדוד - חידושי תנ"ך וש"ס והגהות על אוצרות חיים ודרושים שונים. מורה צדק - כולל טעמי חשן משפט וחידושי דינים וסגולות ורפואות ועט סופר. שו"ת וחידושי רבי דוד צבאח - כולל פסקי דין וחידושי דינים והגהות על מנהגי טריפות.

פטירתו - רבינו נתבש"ס זקן ושבע ימים בליל יום הכפורים שנת תרי"ח וכבוד גדול עשו לו במותו. מצאנו הספד עליו מכמאה"ר רפאל מסעוד אבן מוחא זלה"ה חבר בית דינו של רבינו ופתח הספרו עם המאמר אותו היום שנפטר אברהם אבינו ע"ה עמדו כל גדולי הדור ואמרו אוי לו לדוד שאבד מנהיגו ואוי לה לספינה שאבד קברניטה וכן הספידו כמאה"ר אברהם חרוש זלה"ה. גם בערים רחוקות הספידוהו וכן כתוב ברשימה כת"י ממכנאס אל שמועה כי באה כי נגזר ארון התורה הרב הגדול מעוז ומגדול כמאה"ר דוד צבאח זלה"ה קרוב לתשעים שנה ביום הכפורים שנת תרי"ח לפ"ק וזאת השמועה הגיעה לכאן בט' למרחשון ונקהלנו ברחובה של עיר והספידוהו כהלכה, זיע"א.

מילי דהסידות

דרוש תשובה

בגמרא יומא פ"ו ע"א "גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד שנאמר "שובה ישראל עד ה' א-להיך" רבי יוחנן אומר עד ולא עד בכלל, ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר רבי יוחנן גדולה תשובה שדוחה לא תעשה בתורה שנאמר "הן ישלח איש" וכו', לא קשיא כאן ביחיד כאן בצבור" עכ"ל הגמרא. נודעת לנו חיבה יתירה שחיבב ה' את עם בני ישראל הקדושים ובמדת תשובה יהיו לאחדים עמו יתברך כמאז מקדם צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשם וה' חפץ למען צדקו לעמו ישראל ומקבל תשובתם כמאמר הנביא ע"ה "מי אל כמון נושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו" וכו' עד כי חפץ חסד הוא" וכו'.

וכוונתו מבוארת במו שאמרו רז"ל בשמ"ר שהקב"ה מקיים כל המצות, והוא בה קמאי דאיך יתכן אפילו בדרך משל שיקיים השם יתברך מצות השבת אבידה, ואשכחו לה פתרי רבנן קמאי דמשכחת לה כגון במי שהיה רשע ועבר על מאמר דרחמנאי כל מה שלומד וכל מעשים טובים אשר יעשה עוד טומאתו בו. הכל הלכו שבי לפני צר סטרא אחרא וגם בעליו מאבד את נפשו ומכניסה בחטאתיו במקום הטונפות וכאשר רשע זה ישוב אל ה' אל כביר ישגיב בכחו ומרוב ענותנותו מוציא לאור כל נצוצי תורתו ומצותיו, וגם הנפש לו תמלא ואין לה השבת אבידה גדולה מזו.

ברם יש לחקור דהא איתא בגמרא ב"מ דזקן ואינה לפי כבודו פטור מלהשיב, והדברים קל וחומר לצד עליאה דהאבידה במקום אשפה ואין כבודו של מקום יכול להחזיר אבידת הנפש והתורה מאריך שביה ארץ לא מטוהרה מקום סטרא אחרא. ואולם יען כי גבור רחמינו רחם רחמתיים לראש גבר והוא טוב וישר עושה לפנינו משורת הדין ומחזיר אבידה כמו שכתב הרמב"ם פרק י"א מהלכות גזילה דין טו"ב דההולך בדרך ישר ועושה לפנינו משורת הדין מחזיר אבידה.

והוא הדבר אשר דבר הנביא "מי אל כמון נושא עון ועובר על פשע" והקב"ה מחזירנו בתשובה שלימה ומקבץ נדחי תורתנו ומצותינו מבין שיני אריות הסטרא אחרא, והרב שארית יעקב פי האינו מפרש פסוק הנוכר לעיל במה שכתב הרב המובהק כמאה"ר ז"ל על מאמר הניצב פתח השער שאמר רבי יוחנן גדולה תשובה שדוחה לא תעשה שבתורה וכו' והוא בה רבנן ומאי רבותא דתשובה והא הלכה רווחת בעלמא "אתי עשה ודחי לא תעשה" הכי נמי הכא אתי עשה ד"ושבת" ודחי לא תעשה ד"לאמר הן" וכו'.

וישוב הדברים כלפי מה דאמרו במסכת כתובות וז"ל "נמצא בה דבר ערוה אינו רשאי לקיימה שנאמר "ולך תהיה לאשה" אשה הראויה לו, אמר רב הונא אמריתא להא שמעתא קמיה דר' אבהו נתי עשה וידיחי לא תעשה דאינה ראויה לבוא בקהל, אמר לי היכא אמרין הכי כגון מילה כצרת דאי אפשר לקיימה לעשה אבל הכא אי אמרה דלא בעינא מי איתיה לעשה כלל ע"כ. וכתב רש"י אי אמרה לא בעינא ליתיה לעשה, גם אי שתקה מלמדן אותה לומר לא בעינא שלא יעבור על לאו דאורייתא ע"כ.

והיינו רבותא דתשובה דאע"ג דעשה ד'ושבת' היה ברצונו יתברך כי ברצונו לקבלנו וברצונו שלא לקבלנו היה מן הדין דלא דחי עשה לא תעשה, אם לא גדלה מעלת התשובה. והוא הדבר אשר תרמוז הנבואה "מי אל כמון נושא עון וכו' כי חפץ חסד הוא" על הדרך שנתבאר דהשם יתברך עובר על פשע במה שעוקר לא תעשה שבתורה ולפי שיקשה והיכי עביד הכי והא אי אמר לא בעינא ליתיה לעשה כלל, לזה אמר 'כי חפץ חסד הוא', כי כולו מלא חסדים ולעולם חפץ בעינא וכו', וזוהי יבואר דברי נעים וזמירות ישראל 'למען שמך ה' וסלחת לעוני כי רב הוא'. בהקדם דהא איתא בסנהדרין אמר רב בקש דוד לעבוד ע"ז וכו' אמר לו חושי מלך שכמותך יעבוד ע"ז, והשיב לו שאם יתרגנו בנו, נמצא שם שמים מתחלל בפרהסיא ועוון דרבים חמור טפי.

וזהו אומרו 'למען שמך ה' ר"ל אותה מחשבת ע"ז [שאף במחשבה דנים עליה], אל תחשוב אותה לי למעשה, כי 'למען שמך' שם שמים שלא יתחלל בפרהסיא חשבת כן ולהכי וסלחת לעוני. ולפי שיקשה ומאי שנא עון ע"ז מעון חילול השם סוף סוף עון איכא בדבר ואין זה טעם לשבת לזה השיב 'כי רב הוא' דחילול השם עדיף טפי מהטעם הנ"ל דרבים הם.

ולפי דרכנו יבוא על נכון 'למען שמך ה' וסלחת לעוני' ולפי שיקשה והיכי עבוד הכי והרי עוקר לא תעשה שבתורה דאי אמר לא בעינא, ליתיה לעשה כלל, לזה אמר 'כי רב הוא' על דרך 'רב חסד הוא' מטה כלפי חסד, וכיון שכולו מלא חסדים בודאי חפץ חסד לומר בעינא ואתי עשה ודחי לא תעשה ועל פי הדין התשובה מיוסדת.

[מהספר משכיל לדוד לרבי דוד צבאח זצוק"ל]

מישג בכשרות

הלכות מעשר עני [ב]

1. ירקות טריים: כיון שבירקות הולכים אחר הלקיטה לכן כל הירקות שיהיו בשוק החל מכמה ימים לאחר ראש השנה תשפ"א ואילך מעשר מהן מעשר עני. הירקות שמצויים בשוק מיד לאחר ראש השנה אם לא ניתן להבחין או לוודא זמן לקיטתם, הרי הוא צריך להפריש שני עישרים מספק.
2. ירקות מאוחסנים: כגון הבצל היבש, הואיל ויש בשוק בצל טרי וישן בעירבוב, וכגון תפוז"א שכאשר מגיע לשוק תפוז"א שנלקט בשנת תשפ"א עדיין מצוי בשוק תפוז"א שנלקט בשנת תש"פ, יש לברר זמן לקיטתם, ואם אי אפשר לברר יעשר שני עישרים מספק.
3. פירות האילן: יש להבחין בין פירות חורף ואביב כגון האבוקדו והמנגו, [בד"כ כל פירות החורף שיהיו בשנת תשפ"א עד לקראת סוף הקיץ הם שייכים לשנת מעשר שני. לקראת סוף הקיץ מגיעים הפירות החדשים ששייכים לשנת מעשר עני והיו בשוק עד לקראת סוף שנת תשפ"ב] לבין פירות הקיץ כגון האפרסק והשסק. [בד"כ כל פירות הקיץ יביאו שליש לאחר ט"ו בשבט תשפ"א ולכן מפרישין מהם מעשר עני. ופרי השסק בד"כ הבאת שליש שלו הוא לאחר ט"ו בשבט, מ"מ ישנה כמות של פירות שהביאו שליש קודם ט"ו בשבט והם שייכים לשנת מעשר שני. ואמנם פירות אלו משווקים בתחילת העונה ולכן הקונה שסך בתחילת העונה (עד פסח תשפ"א) יעשר מהם שני עישרים מספק אם לא שברור לו אחרת]. כמו כן יש להבחין בפירות שמצויים כל ימות השנה, מקיור או מאיסון. פירות הדר שילקטו אחר ט"ו בשבט תשפ"א, יעשר שני עישרים מספק, ואפילו שהביאו שליש קודם ט"ו בשבט.

א. האתרוג, ראש השנה שלו הוא בט"ו בשבט כשאר פירות האילן. ומ"מ כיון שאתרוג גדל על כל מים הוא נקבע למעשרות אחר הלקיטה כדין הירק. כיצד? אתרוג שנלקט בשנה השלישית לאחר ט"ו בשבט מפרישין ממנו מעשר עני. ואפילו שנגמר בשנה השניה. וכן אם נלקט ברביעית קודם ט"ו בשבט מפרישין ממנו מעשר עני. ואם נלקט ברביעית אחר ט"ו בשבט מפרישין ממנו מעשר שני ואפילו שנגמר בשלישית.

ב. הלימון, התפוז והאשכוליות, שדרך ההשקאה שלהם הוא כמו באתרוג, וכמו כן הם שווים בצורתם החיצונית והפנימית לאתרוג, נחלקו הפוסקים מה דינם. יש אומרים שהולכים בהם אחר לקיטה כדין האתרוג. ויש אומרים שהולכים בהם אחר חנטה כשאר פירות האילן. ויש מי שמסתפק האם דינם כאתרוג ואולינן בתור לקיטה או שדינם כשאר פירות האילן לילך בתור חנטה, ולכן כתב שפירות הדר שנכנסו משניה לשלישית או משלישית לרביעית, יעשר ב' מעשרות, וצריך להתנות ופודהו מספק כדין מעשר שני ואחר כך עושה אותו מעשר עני. וראש השנה שלהם הוא ט"ו בשבט כשל האתרוג.

ג. הקונה פירות וירקות בשוק בשנות המעבר בין שנת מעשר שני למעשר עני ולהיפך, עליו להבחין בין סוגי הפירות השונים, ובין תקופות השנה השונות:

פנת המעבדה

סכך [טרי וסכך "לנצח"]

כיון שמקום הנחת הסכך הוא מעל הסוכה כאשר מתחת הסכך יש שולחן עם מוצרי מאכל, יש חשש סביר מאד לנפילת החרקים הישר לתוככי מוצרי המאכל. ועל כן חובה לנקותו קודם השימוש בו.

סכך טרי:

בענפי הסכך הטריים מכיון שמקורם מעצים שאינם עוברים כל טיפולים החשש לנגיעות במזיקי שדה מרובה. ועל כל יש לנקותם קודם הנחתם על הסוכה.

אופן הבדיקה והשימוש:

בענפי עלים מרובים בעלים קטנים, יש לנער היטב את ענפי האילן, לרסס בחומר קוטל חרקים מהמצויים בשוק [כגון K-רב קוטל, K600] את כל העלים, ולאחר כשעה, יש לבצע נייעור נוסף, ולהתבונן שהחרקים שנפלו בנייעור, מתים.

בענפי אילן ללא עלים קטנים, כגון ענפי דקל, ניתן לטפל בדרך הנוכחת לעיל באמצעות ריסוס ונייעור. אפשרות נוספת, לאחר הנייעור, להברישי את הענפים באמצעות מברשת עם חומר ניקוי חריף, כגון אקונומיקה, או "סטרילי טבע" במינון של פי 3 מהרגיל. יש להקפיד ולהברישי על פני כל הענף, כולל מהצד שסגור חלקית. בתום ההברשה יש לשטוף היטב את ענפי הדקל. ולאחר הייבוש ניתן להשתמש בהם.

סכך "לנצח":

בסכך יבש המאוחסן משנה לשנה, יש חשש גדול של התקפת מזיקי מחסן למיניהם. או חרקי מחסן הניזונים מלחות כגון כיני הספרים

אופן הבדיקה והשימוש:

כאשר קיים חשש לנגיעות בסכך מחרקים כגון פסוקאים או עכבישים [אורכם כ 2 ס"מ ורוחבם כ 0.5 ס"מ], יכול הצרכן לטפל בסכך בכוחות עצמו, באמצעות נייעור היטב של הסכך, ריסוס בחומר קוטל חרקים מהמצויים בשוק [כגון K-רב קוטל, K600] על כל הסכך או בתוכו כשמדובר בקנים, ולאחר כשעה, ביצוע של נייעור נוסף ובדיקה שהחרקים שנפלו בנייעור, מתים. בסכך שהוא ללא בית קיבול, ניתן לאחר הריסוס להיעזר במברשת קשה שבאמצעותה יש להברישי את כל הסכך ולוודא שהחרקים מתים. פעולה זו יש לבצע אף בסכך חדש, מכיון שהוא אוסן אצל היצרן.

כאשר יש חשש לנגיעות בחרקים מסוג ה'ליקטוס' [גופו מאורך ואורכו 3-6 מ"מ. ראש החרק בולט ומחושזי ארוכים], אין באפשרותו של הצרכן כלל לרסס בעצמו, אלא אם כן יוכל לזהות בוודאות את מקור הקן של החרקים ולהוציאם באופן פיזי. הדרך הנכונה היא להזמין מדביר מקצועי שיכניס את הסכך ל"אוהל גז" וידביר אותו באמצעות גז "פוספין" או "מתיל ברומיד", שזו הדרך היחידה להשמיד את כל החרקים מסוגים אלו.

תולעי 'אורזיות' בין גרגירי אורז

באחסון הסכך לשנה הבאה, יש לבצע ריסוס נוסף, לנער, ולאחר ייבוש מוחלט, להכניס את הסכך לארזית ניילון המבטיחה אטימות מוחלטת, ללא אפשרות של חדירת לחות, כולל אטימת מקום הכניסה. רצוי להכניס התוך הארזיה קודם אטימתה, כדורי עש או תחליפים טבעיים [יש אומרים שפלפל אנגלי או רוזמרין מבצעים אותה פעולה]. בנוסף חשוב להקפיד שמקום האחסון יהיה יבש.

סדרת 'השדה' המפוארת על הלכות המצוות התלויות בארץ

קצירת השדה א חדש! - תרומות ומעשרות
גבולות השדה - ארץ ישראל לגבולותיה
תבואת השדה - הפרשת חלה
שביתת השדה - שביעית
עץ השדה - ערלה ונטע רבעי
חובה בכל בית!!!

סדרת הספרים 'תולעת שני' על הלכות חרקים ונגיעות במזון

- דיני חרקים במזון
במהדורה חדשה ומיוחדת
חלק ב' - דגים וצמחי ים - **אול**
חלק ג' - ירקות ופירות
חלק ד' - דגנים קטניות
ומוצרי מזון מעובדים
חובה בכל בית!!!

מכותלי קו ההלכה

גוג'י ברי

האם הפרי גוג'י ברי מיוכש נגוע בתולעים ואם כן אי אפשר להכשיר אותו תורה

תשובה:

החרקים העיקריים התוקפים את הצמח הזה הם הכנימות עלה, וכיון שרוב הייבוש הוא בשמש, ולא מניקה קודם הייבוש, הרי שבבדיקות שביצענו במכון על פירות אלו, נמצאו כנימות רבות שנצמדו עם הייבוש על הפירות עצמם, וכן בין הפירות המיוכשים [ראה תמונות בגב חוברת].

על כן, קודם השימוש, יש לבדוק מידגמית את מצב התוצרת, באופן הבא:

א. סיטון במסגנת עם חורים גדולים, ולבדוק כנשורת, אם נמצאו חרקים, יש להימנע מלהשתמש או לנהוג כנז' לקמן. ואם נמצא נקי, יש לבצע את השלב הבא.

ב. בדיקת מידגם מהתוצרת, לקחת כמה מהפירות ולהשרותם במים חמים לכ 10 דקות, עד אשר יתפחו שוב, ותוך כדי השרייה ישפשף בידו את הפירות, ויתבונן אם צפים חרקים, במידה והכל נמצא נקי, אפשר להשתמש

בשאר התוצרת. ובמידה ונמצא נגוע, יש להימנע מלהשתמש בתוצרת, או לחילופין להשרות את כל הכמות במים חמים ולשפשף כל פרי היטב מכל צדדיו.

שמן שום

שלום, מה הדין של שמן שום (שמן זית שהושרה בו שום קלוף)? והאם מותר להשתמש בשמן אתרי שום (המופק בזיקוק קיטור של הזרעים)?

ומה הדין זרעים וצמחים שמפיקים מהם שמן אתרי האם חייבים במעשרות?

תשובה:

הלכה למעשה המנהג להקפיד על שום קלוף שהוא כמות שהוא, ולא מעובד ולא כאשר הוא בתערובת עם שמן, או שמן הממוצה ממנו.

יש כמה סוגי מיצוי, והפרטים הם מרובים וראה מה שכתבתי בספר קצירת השרה פרק ג סעיפים ט, יא ואילך. ומה שנעשה בפעולת זיקוק מעיקר הדין פטור, ונהגים להפריש בלי ברכה לחומרא.

קו ההלכה והכשרות

בראשות הגאון רבי שניאור זלמן רווח שליט"א

הנהגות יום ביומו באורח חיים ויורה דעה ♦ כשרות המזון ♦ כשרות חו"ל
מצוות התלויות בארץ ♦ חרקים במזון ♦ טפילים וכשרות הדגים

03-7528999

פקס: 03-7528992 מייל: b.m@macon.co.il

שעות פעילות
בית ההוראה

ימים א.ג.ה.

13:15-14:00 19:15-20:00

ימים ב.ד.

13:15-14:00 18:15-19:00

יום שישי

12:15-13:00

המענה ינתן
ע"י רבני בית ההוראה
בשעות פעילות בית ההוראה

בשאר השעות
ינתן מענה על ידי הרבנים
המופיעים בתפריט

בפתח שנת תשפ"א - שנת מעשר עני...
התקשר ובדוק שיש לך מנוי למעשרות!!

"הביאו את כל המעשר... ובחגגו נא בזאת אמר יי צבאות אם לא אפתח
לכם את ארבות השמים והריקתי לכם ברכה עד בלי די" (מלאכי ג י)

מצטרפים ל'בית המעשר'!

הבית שלכם להפרשת תרומות ומעשרות כהלכה

תחת פיקוחו של:
"המכון למצוות התלויות בארץ"

להצטרפות

03-9030580 אתר: hamachon.co.il

שע"י 'המכון למצוות התלויות בארץ'

תרומות ומעשרות בדרך הנכונה והקלה